

TS HOÀNG THỊ MỸ HẠNH, PGS.TS HÀ THỊ THU THỦY

GIÁO TRÌNH LỊCH SỬ NGOẠI GIAO VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TS. HOÀNG THỊ MỸ HẠNH, PGS.TS. HÀ THỊ THU THỦY

GIÁO TRÌNH
LỊCH SỬ NGOẠI GIAO VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
NĂM 2020

MÃ SỐ: 04-13
ĐHTN-2020

MỤC LỤC

Chương 1: NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRƯỚC NĂM 1945	7
1.1. Ngoại giao Việt Nam thời kì dựng nước và thời kì Bắc thuộc (Thế kỉ VII trước Công nguyên đến thế kỉ X)	7
1.2. Ngoại giao Việt Nam thời kì phong kiến độc lập (từ thế kỉ IX đến cuối thế kỉ XIX).....	11
1.3. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn từ năm 1884 đến năm 1930.....	17
1.4. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn từ năm 1930 đến năm 1945..	21
PHẦN ĐỌC THÊM	26
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	26
Chương 2: NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRONG THỜI KÌ KHÁNG CHIẾN CHỐNG THỰC DÂN PHÁP XÂM LƯỢC (1945 - 1954) ...37	
2.1. Ngoại giao Việt Nam trong năm đầu đấu tranh bảo vệ và xây dựng chế độ mới (9/1945 - 12/1946).....	37
2.2. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn toàn quốc kháng chiến (1946 - 1954).....	51
PHẦN ĐỌC THÊM	66
CÂU HỎI ÔN TẬP	68
Chương 3: NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRONG THỜI KÌ KHÁNG CHIẾN CHỐNG MỸ CỨU NƯỚC (1954 - 1975)	69
3.1. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn 1954 – 1967.....	69
3.2. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn 1967 – 1973.....	86
3.3. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn 1973 – 1975.....	93

PHẦN ĐỌC THÊM	103
CÂU HỎI ÔN TẬP	106
Chương 4: NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRONG THỜI KÌ XÂY DỰNG, BẢO VỆ TỔ QUỐC, ĐỔI MỚI VÀ HỘI NHẬP QUỐC TẾ (1975 - 2015)..	107
4.1. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn 1975 - 1986.....	107
4.2. Ngoại giao Việt Nam giai đoạn 1986 - 2015.....	112
PHẦN ĐỌC THÊM	114
CÂU HỎI ÔN TẬP.....	163
TÀI LIỆU THAM KHẢO	163

MỞ ĐẦU

Kế thừa và phát triển những tinh hoa nền ngoại giao truyền thống của cha ông, vận dụng sáng tạo tư tưởng ngoại giao của Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng và Nhà nước ta đang thực hiện đường lối, chính sách ngoại giao theo phương châm “*thực hiện nhất quán đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, hòa bình, hợp tác và phát triển; đa phương hóa, đa dạng hóa quan hệ, chủ động và tích cực hội nhập quốc tế; nâng cao vị thế của đất nước...*”.

Nhờ thực hiện chính sách ngoại giao đúng đắn, nước ta đã dần dần thoát khỏi thế bị bao vây, cấm vận, vươn lên giành được nhiều thành tựu to lớn trên con đường đổi mới và hội nhập, nhờ đó, vai trò và uy tín của Việt Nam ngày càng được nâng cao trên trường quốc tế.

Bằng những dẫn chứng thực tế sinh động, nội dung của *Giáo trình “Lịch sử ngoại giao Việt Nam”* đã làm sáng tỏ nhiều vấn đề quan trọng về lý luận và thực tiễn của quá trình xây dựng và thực hiện đường lối, chính sách ngoại giao độc lập, tự chủ, mềm dẻo, linh hoạt và sáng tạo của Đảng, Nhà nước ta; khẳng định những thành tựu ngoại giao đã đạt được và đưa ra những bài học kinh nghiệm quý báu cho giai đoạn tiếp theo.

Cuốn *Giáo trình* bao gồm 4 chương:

- Chương 1: Ngoại giao Việt Nam trước năm 1945.
- Chương 2: Ngoại giao Việt Nam trong thời kì kháng chiến chống Pháp xâm lược (1945 - 1954).
- Chương 3: Ngoại giao Việt Nam trong thời kì kháng chiến chống Mĩ cứu nước (1954 - 1975).
- Chương 4: Ngoại giao Việt Nam trong thời kì xây dựng, bảo vệ Tổ quốc, đổi mới và hội nhập quốc tế (1975 - 2015).

Hì vọng, *Giáo trình* sẽ là tài liệu hữu ích đối với công tác

ngiên cứu khoa học và đào tạo, cũng như đối với tất cả những ai quan tâm đến nền ngoại giao của Việt Nam.

Trong quá trình biên soạn, cuốn sách không tránh khỏi những thiếu sót, kính mong các nhà ngoại giao, các nhà khoa học và bạn đọc quan tâm góp ý, trao đổi để cuốn sách hoàn thiện hơn trong lần tái bản.

Xin trân trọng cảm ơn!

Nhóm tác giả

Chương 1

NGOẠI GIAO VIỆT NAM TRƯỚC NĂM 1945

Mục đích, yêu cầu

- Tóm tắt được bối cảnh lịch sử dân tộc từ thời kì dựng nước đến trước Cách mạng Tháng Tám năm 1945.

- Nêu và phân tích được các hoạt động ngoại giao của Nhà nước Việt Nam để phát triển thực lực đất nước và đấu tranh chống giặc ngoại xâm, góp phần gìn giữ và bảo vệ nền độc lập dân tộc.

1.1. Ngoại giao Việt Nam thời kì dựng nước và thời kì Bắc thuộc (Thế kỉ VII trước Công nguyên đến thế kỉ X)

1.1.1. Bối cảnh lịch sử

Việt Nam nằm trên bán đảo Đông Dương; Phía Bắc giáp với Trung Quốc, phía Tây giáp với Lào và Campuchia... Ngoài phần lục địa, lãnh thổ Việt Nam còn bao gồm nhiều đảo và quần đảo. Việt Nam được coi là một trong những chiếc nôi của loài người. Đây cũng là một trong những trung tâm phát sinh nông nghiệp sớm với nền văn minh lúa nước, nơi đã từng trải qua các cuộc cách mạng đá mới và cách mạng luyện kim.

Trên nền tảng phát triển kinh tế - xã hội thời Đông Sơn, trước những đòi hỏi của công cuộc trị thủy và chống xâm lăng, Nhà nước Văn Lang - Nhà nước đầu tiên - đã ra đời vào khoảng thế kỷ thứ VII trước Công nguyên. Bằng sức lao động cần cù sáng tạo, cư dân Văn Lang (sau đó là Âu Lạc) đã tạo dựng nên một nền văn minh tỏa sáng khắp vùng Đông Nam Á. Đi cùng với Nhà nước đầu tiên của lịch sử Việt Nam là một nền kinh tế phong phú, một nền văn hóa cao mà mọi người biết đến với tên gọi là văn minh Sông

Hồng (còn gọi là văn minh Đông Sơn), biểu tượng là trống đồng Đông Sơn - thể hiện sự kết tinh lối sống, truyền thống và văn hóa của người Việt cổ.

Vừa dựng nước, người Việt đã phải liên tiếp đương đầu với sự xâm lăng của các thế lực bên ngoài. Từ thế kỷ thứ II trước Công nguyên (kéo dài hơn 1000 năm), Việt Nam bị các triều đại phong kiến phương Bắc thay nhau đô hộ. Sự tồn vong của một dân tộc bị thử thách suốt hơn nghìn năm đã sản sinh ra tinh thần bất khuất, kiên cường, bền bỉ đấu tranh bảo tồn cuộc sống, giữ gìn và phát huy tinh hoa văn hóa, quyết giành lại độc lập cho dân tộc của người dân Việt Nam.

Do ở vị trí chiến lược quan trọng, lại có tài nguyên giàu có, nước ta trở thành mục tiêu xâm lược của nhiều thế lực phong kiến, đế quốc để thống trị nhân dân ta và làm bàn đạp tấn công các nước trong khu vực. Chính cuộc đấu tranh liên tục và lâu dài với thiên tai và ngoại xâm để tồn tại, phát triển, bảo vệ độc lập dân tộc đã đoàn kết người Việt Nam thành một khối thống nhất và sự gắn bó với quê hương đất nước. Tình cảm và ý thức dân tộc, tinh thần làm chủ đất nước của người Việt Nam sớm hình thành và không ngừng phát triển, đặc biệt là quan hệ ngoại giao đối với các nước láng giềng nói riêng, các quốc gia trên thế giới nói chung. Bởi vậy, có thể khẳng định hoạt động ngoại giao là một nhiệm vụ quan trọng của Nhà nước Việt Nam qua các thời đại lịch sử.

1.1.2. Hoạt động ngoại giao

Ngoại giao truyền thống Việt Nam là nền ngoại giao có bản sắc. Đó là những đặc trưng ổn định và bền vững, có nguồn gốc xuất xứ từ bản sắc văn hoá dân tộc Việt Nam, đồng thời là kết quả của hoạt động giao lưu quốc tế của Đại Việt với các nước láng giềng, của